

ETIKK

Tiltrekning mellom sykepleiere og pasienter er vanlig

Sykepleiere som har et forhold til nåværende eller tidligere pasienter, kan miste autorisasjonen. Hva gjør du hvis du er tiltrukket av en pasient?

Jeanette Varpen Unhjem

Førsteamanuensis

Avdeling for helse- og sosialfag, Høgskolen i Molde

Etikk

Autorisasjon

Sykepleier-pasient-forhold

Sykepleien 2023;111(93476):e-93476

DOI: [10.4220/Sykepleiens.2023.93476](https://doi.org/10.4220/Sykepleiens.2023.93476)

Hovedbudskap

Sykepleiere kan synes at enkelte pasienter er spesielt attraktive, og kan bli forelsket eller seksuelt tiltrukket av dem. Sykepleiere har uansett ansvaret for å ivareta profesjonelle grenser i behandlingsrelasjonen. Støtte og veiledning kan være viktig for at de skal kunne bearbeide følelser som oppstår. Sykepleiere som overskrider grensene, kan bli fratatt autorisasjonen.

«Jeg er forelsket i en pasient jeg har. Han vet det ikke, om han ikke har merket noe da ... Ingen andre vet. Det er kjempevanskelig å forholde seg nøytral ifht han og noen jobbdager er bare dritt pga dette. Det er også ensomt, da jeg ikke kan snakke med noen om denne forelskelsen. Antar at kollegaer ville dømt meg hardt. Skifte jobb, ja, men jobber vokser ikke på trær», skriver en anonym person på Kvinneguidens diskusjonsforum (1).

Romantiske forhold mellom helsepersonell og pasienter er et yndet tema i populærkulturen (2), for eksempel i tv-serier som *Grey's Anatomy*, hvor flere av legene forelsker seg i pasienter i løpet av seriens episoder. I virkeligheten er det heller ikke unormalt å synes at noen pasienter er spesielt attraktive (3), og mange kan ha seksuelle fantasier om pasientene sine (4).

Flere studier viser at det er vanlig for helsepersonell å føle seg tiltrukket av enkelte pasienter (5, 6). Det er likevel langt færre blant helsepersonell som rapporterer at de faktisk har seksuelle forhold med pasienter (4). Seksuelle grenseoverskridelser i helsepersonell-pasient-forhold skjer relativt sjelden (7).

Seksuelle forhold med pasienter er uforsvarlig

Seksuelle forhold med pasienter er i strid med forsvarlighetskravet i helsepersonelloven. Helsepersonell som innleder seksuelle forhold til pasienter, står i fare for å miste autorisasjonen. Selv om det kan få alvorlige konsekvenser, blir sykepleiere iblant forelsket og ønsker å innlede kjærlighetsforhold til pasienter. En sykepleier som innledet et forhold med en LAR-pasient, holdt forholdet hemmelig overfor arbeidsgiveren sin fordi hun visste det var i strid med reglene for helsepersonell (8).

Helsepersonell som innleder seksuelle forhold til pasienter, står i fare for å miste autorisasjonen.

En annen sykepleier som hadde et kjærlighetsforhold til en pasient i to år, fikk autorisasjonen tilbakekalt fordi kjærlighetsforholdet innebar at hun hadde opptrådt uforsvarlig, vist grov mangel på faglig innsikt og hatt en atferd som var uforenlig med yrkesutøvelsen (9).

Tiltrekning virker inn på behandlingsrelasjonen

Det kan ha både en positiv og negativ virkning på behandlingsrelasjonen at helsepersonell føler seg seksuelt tiltrukket av pasienten. Tiltrekningen kan føre til økt interessere og engasjement for pasienten (6). Helsepersonell kan oppleve glede og nysgjerrighet og få lyst til å forstå tiltrekningen, for så å bruke den til å forbedre det terapeutiske forholdet med pasienten (6).

Hvis man opplever at man blir forelsket i en pasient, kan man få problemer med å forholde seg profesjonelt til denne pasienten.

Hvis man opplever at man blir forelsket i en pasient, kan man få problemer med å forholde seg profesjonelt til denne pasienten (1). Tiltrekningen kan virke skremmende, og helsepersonell kan reagere med å bli unnvikende og kalde overfor pasienten som man er tiltrukket av (4). Noen kan også klandre pasienten for å være forførende (4). Helsepersonell som opplever å bli seksuelt tiltrukket av en pasient, kan reagere med alt fra overraskelse til sjokk, ubehag, angst, redsel, skyld og sinne (6).

Seksuell tiltrekning er tabu

Å være seksuelt tiltrukket av en pasient er tabu (3). Det kan føles utrygt for helsepersonell å snakke om sine egne følelser av tiltrekning fordi man er ukomfortabel med følelsene som man har, samtidig som man forventer fordømmelse fra andre. Helsepersonell kan forsøke å benekte eller undertrykke følelser de får for en pasient, men det er mer vanlig å bearbeide følelsene og tankene sine (6).

Å være seksuelt tiltrukket av en pasient er tabu.

Noen gjør dette for seg selv, mens andre gjør det gjennom veiledning. Hvis man får sterke følelser for pasienten, er det viktig å søke veiledning fra kolleger (4, 5). Studier har vist at helsepersonell som blir bekymret eller ukomfortable fordi de er tiltrukket av en pasient, vanligvis oppsøker veiledning i større grad enn helsepersonell som ikke har noen negativ respons på tiltrekningen (6).

Å si til kolleger at man synes en pasient er en attraktiv person, kan oppleves mindre problematisk enn å snakke om seksuell tiltrekning, så lenge det er tydelig at forholdet til pasienten ikke blir påvirket (3). De fleste vil derimot mene at det er uetisk å fortelle pasienter om sin seksuelle tiltrekning (6).

Hva sier de yrkesetiske retningslinjene?

Det finnes eksempler på at enkelte utenlandske yrkesetiske retningslinjer anbefaler karenstid for eksempel for amerikanske psykologer før de kan vurdere å innlede seksuelle forhold til tidligere pasienter, (5, 10).

Noe tilsvarende er ikke spesifisert i yrkesetiske retningslinjer for norske profesjonsutøvere som har autorisasjon eller lisens. Noe av grunnen til det kan være at det er vanskelig å finne objektive mål på hva som er akseptable betingelser for at det skal være greit å innlede seksuelle forhold til pasienter (7).

Sykepleieren har ansvaret for profesjonelle grenser

Dersom det oppstår en situasjon hvor en sykepleier blir tiltrukket av en pasient, kan mer kunnskap om seksuell tiltrekning mellom helsepersonell og pasienter gjøre vedkommende tryggere på seg selv (6). Det er vanlig med tiltrekning mellom sykepleiere og pasienter, men det er sykepleierens ansvar å ivareta de profesjonelle grensene i behandlingsrelasjonen.

Det betyr at hvis en sykepleier blir forelsket i en pasient, bør vedkommende bearbeide følelsene uten pasientens kjennskap, fortrinnsvis gjennom støtte og veiledning fra kollegene eller lederen. Sykepleieren må vurdere hvordan følelsene påvirker behandlingsrelasjonen, og hvorvidt hun eller han klarer å forholde seg profesjonelt til pasienten.

Sykepleiere kan ikke innlede private eller seksuelle forhold med nåværende pasienter uten at det er i strid med forsvarlighetskravet i helsepersonelloven (11).

Selv forhold til tidligere pasienter er risikable for autorisasjonen som sykepleier. Dersom sykepleieren ønsker å ofre autorisasjonen for ekte kjærlighet, har det en betydelig innvirkning på sykepleierens fremtidige arbeidsmuligheter. «Jeg har lidd store økonomiske tap siden staten har tatt fra meg mitt levebrød for resten av livet», sa sykepleieren som mistet autorisasjonen etter å ha hatt et privat forhold til en pasient (8).

PROBLEMATISK: Av og til blir en sykepleier forelsket i en pasient. Da er det sykepleierens ansvar å ivareta de profesjonelle grensene. *Illustrasjon: Monica Hilsen*

1. Kvinneguiden. Når ett helsepersonell blir forelsket i pasient. Kvinneguiden.no; 2021. Tilgjengelig fra: <https://forum.kvinneguiden.no/topic/1524700-når-ett-helsepersonell-bli-forelsket-i-pasient/> (nedlastet 22.09.2023).
2. Gundersen MS. Det skal ikke hende. Grenseoverskridelser og seksuelle overgrep i terapi. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag; 2007.
3. Vesentini L, Van Puyenbroeck H, De Wachter D, Matthys F, Bilsen J. Sexual feelings toward clients in the psychotherapeutic relationship: the taboo revealed. *Qual Health Res.* 2021;31(5):999–1011. DOI: 0.1177/1049732321990654
4. Gutheil TG, Brodsky A. Preventing boundary violations in clinical practice. New York: Guilford Publications; 2008.

5. Barnett JE. Sexual feelings and behaviors in the psychotherapy relationship: an ethics perspective. J Clin Psychol. 2014;70(2):170–81. DOI: [10.1002/jclp.22068](https://doi.org/10.1002/jclp.22068)
6. Sonne JL, Jochai D. The «vicissitudes of love» between therapist and patient: a review of the research on romantic and sexual feelings, thoughts, and behaviors in psychotherapy. J Clin Psychol. 2014;70(2):182–95. DOI: [10.1002/jclp.22069](https://doi.org/10.1002/jclp.22069)
7. Surgenor LJ, Diesfeld K, Rychert M. Consensual sexual relationships between health practitioners and their patients: an analysis of disciplinary cases from New Zealand. Psychiatr Psychol Law. 2019;26(5):766–82. DOI: [10.1080/13218719.2019.1640801](https://doi.org/10.1080/13218719.2019.1640801)
8. Vindslund S. Forelsket seg i LAR-pasient – ferdig som sykepleier. Fædrelandsvennen. 01.06.2015. Tilgjengelig fra: <https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/9XPR9/forelsket-seg-i-lar-pasient-ferdig-som-sykepleier> (nedlastet 22.09.2023).
9. Statens helsetilsyn. Innledet forhold til pasient fire måneder etter at behandlingen var avsluttet – autorisasjonen tilbakekalt. Oslo: Statens helsetilsyn; 2019. Tilgjengelig fra: <https://www.helsetilsynet.no/tilsyn/tilsynssaker/2019/innledet-forhold-til-pasient-fire-maneder-etter-at-behandlingen-var-avsluttet-autorisasjonen-tilbakekalt/> (nedlastet 22.09.2023).
10. American Psychological Association. Ethical principles of psychologists and code of conduct. Washington: American Psychological Association; 2017. Tilgjengelig fra: <https://www.apa.org/ethics/code> (nedlastet 22.09.2023).
11. Helsetilsynet. Helsepersonell som ikke har forstått sin rolle (rollesammenblanding). Oslo: Helsetilsynet; 2012. Tilgjengelig fra: <https://www.helsetilsynet.no/no/Tilsyn/Hendelsesbasert-tilsyn/Raad-til-arbeidsgiver-hvordan-avdekke-foelge-opp-svikt-helsepersonell/Helsepersonell-som-ikke-har-forstatt-sin-rolle-rollesammenblanding/> (nedlastet 22.09.2023).